

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
ZADAŃ Z ZAKRESU WSPIERANIA
RODZINY
I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ
ZA 2018 rok**

Choroszcz 2019

- I. Zakres przedmiotowy oraz założenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.**

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych od 1 stycznia 2012r. spoczywa na samorządzie gminnym. Tego dnia weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r., poz. 697 z późn. zm.) określająca:

- zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków,
- zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Założeniem podstawowym Ustawy jest stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, jeśli ma ona trudności w wypełnianiu swoich funkcji. Chodzi o zapewnienie pomocy, która wyeliminuje konieczność zabrania dziecka rodzinie lub w szczególnych sytuacjach, szybki powrót dziecka do rodziny po okresowym pobycie poza nią.

Kierując się tą ideą, w przepisach Ustawy duży nacisk położono na działania profilaktyczne, wspomagające rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu i zapobiegające powstawaniu patologii.

Profilaktyka rodzinna jest realizowana przede wszystkim przez gminne instytucje świadczące usługi na rzecz dziecka i rodziny. Pomoc jest skierowana głównie do rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą, ubogich i zagrożonych ubóstwem.

Uregulowania prawne ww. ustawy mają za zadanie zapewnić efektywne sposoby wspierania rodziny w wychowaniu dzieci poprzez zapewnienie im pobytu w placówkach wsparcia dziennego (np. świetlicach, klubach środowiskowych, ogniskach wychowawczych). Placówki te mają organizować dzieciom czas wolny i pomagać w nauce, przy stałej współpracy z rodzicami.

Istotne znaczenie ma także praca z rodziną, która decyduje o psychicznym i intelektualnym rozwoju dziecka, o jego poczuciu własnej wartości i bezpieczeństwie emocjonalnym. Praca ta powinna być prowadzona m.in. w formie wsparcia asystenta rodziny, specjalistycznego poradnictwa, mediacji, terapii rodzinnej, treningu umiejętności wychowawczych i terapeutycznych dla rodziców.

II. Zadania gminy wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania własne gminy z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej ujęte zostały w art. 176 przedmiotowej ustawy:

Do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,

- b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
- c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Ponadto ustawodawca określił zakres przedmiotowy wsparcia, jakiego należy udzielić rodzinie doświadczającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Mówi o tym art. 8 ustawy:

1. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:
 - a) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
 - b) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
 - c) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny,
 - d) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
 - e) pomocy w integracji rodziny,
 - f) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
 - g) dążeniu do reintegracji rodziny.
2. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:
 - a) pracy z rodziną,
 - b) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.
3. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Formy pracy, jakie mogą być prowadzone w stosunku do rodziny doświadczającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych ujęte zostały w art. 10 ust. 3 ustawy. Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

1. konsultacji i poradnictwa specjalistycznego,
2. terapii i mediacji,
3. usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych,
4. pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego,
5. organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

III. Realizacja zadań w zakresie wspierania rodziny zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Realizacja zadań własnych gminy dotyczących wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej została zawarta w statucie Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Choroszczy – Uchwała Nr VIII/96/2012 Rady Miejskiej w Choroszczy z dnia 22 lutego 2012r. w sprawie nadania Statutu Miejsko – Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Choroszczy z późniejszą zmianą, tj. Uchwałą Nr XV/152/2016 Rady Miejskiej w Choroszczy z dnia 15 kwietnia 2016r. w sprawie zmiany Statutu Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Choroszczy. Są to:

a) opracowanie i realizacja 3 – letniego gminnego programu wspierania rodziny:

3 – letni gminny program wspierania rodziny przyjęto do realizacji na podstawie Uchwały Nr II/28/2018 Rady Miejskiej w Choroszczy z dnia 21 grudnia 2018r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Choroszcz na lata 2019 – 2020. Program zawiera diagnozę demograficzną i społeczną rodzin z Gminy Choroszcz wraz z analizą SWOT. Program określa cele główne i szczegółowe, działania, okres, realizatorów, wskaźniki i źródło finansowania. W założeniu realizatorami programu jest MGOPS, Urząd Miejski w Choroszczy, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe – np. Stacja Opieki Caritas Archidiecezji Białostockiej, która prowadzi pomoc rodzinom w formie rzeczowej (wydawanie żywności oraz prowadzenie punktu wydawania odzieży używanej). W ramach współpracy z Stowarzyszeniem Forum Inicjatyw Gminnych w Choroszczy realizowany jest Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Najbardziej Potrzebującym (FEAD). W Podprogramie 2018r. z pomocy żywnościowej korzystają 172 rodziny.

b) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa:

- Gmina w miarę potrzeb i swych możliwości tworzy i rozwija system opieki nad dzieckiem, tj. zapewnia rodzinie przeżywającej trudności wsparcie przez asystenta rodziny. W 2018r. asystent rodziny swoim wsparciem i pracą objął 14 rodzin. Rodziny mają możliwość skorzystania w Ośrodku Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Białymstoku z pomocy prawnej i psychologicznej – z tej formy pomocy skorzystało ogółem 8 osób:
 - z poradnictwa psychologicznego – 3 osoby – 7 porad,
 - z poradnictwa prawnego – 3 osoby – 5 konsultacji,
 - z poradnictwa konsultanta ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 2 osoby – 2 konsultacje,
- od 1 stycznia 2016 roku w Choroszczy działa Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej. W 2018r. Punkt prowadzony był przez organizację pozarządową wyłonioną w otwartym konkursie ofert i pomoc prawna udzielana tam była przez adwokatów. Punkt zlokalizowany jest w Choroszczy przy ul. H. Sienkiewicza 42. Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:
 - a) poinformowanie osoby uprawnionej o obowiązującym stanie prawnym, o przysługujących jej uprawnieniach lub o spoczywających na niej obowiązkach, lub
 - b) wskazanie osobie uprawnionej sposobu rozwiązania jej problemu prawnego, lub
 - c) udzielenie pomocy w sporządzeniu projektu pisma w sprawach, o których mowa w pkt 1 i 2 z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sadowym i pism w toczącym się postępowaniu sądowo – administracyjnym, lub

- d) sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu sądowym lub ustanowienie adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego lub rzecznika patentowego w postępowaniu sądowo – administracyjnym,
- rodziny przeżywające trudności opiekuńczo – wychowawcze korzystają z porad i wsparcia psychologa dziecięcego świadczącego pomoc w ramach Mobilnego Punktu Wsparcia, a także uczestniczą w warsztatach edukacyjnych pn. „Akademia rodziców”,
- w szkołach podstawowych udzielana jest pomoc psychologiczno – pedagogiczna przez pedagoga szkolnego stosownie do zaistniałych potrzeb:
 - a) na terenie gminy w szkołach jest zatrudnionych 3 pedagogów,
 - b) rodzice uzyskują wsparcie nauczycieli, specjalistów, pedagogów w zakresie nauczania i wsparcia wychowawczego,
 - c) wychowawca klasy jest koordynatorem udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej i wsparcia ucznia z problemami, zwołuje zespół nauczycieli i specjalistów, aby wspólnie analizować sytuację dziecka i podejmować wspólne działania w porozumieniu z rodzicami ucznia,
 - d) asystent rodziny pracujący z rodzinami i dziećmi na bieżąco kontaktuje się z wychowawcami, nauczycielami przedmiotów, specjalistami i pedagogami monitorując postępy uczniów i mobilizując rodziców do właściwego zaspakajania różnorodnych potrzeb dzieci,
 - e) dzieci wymagające wsparcia emocjonalnego, zainteresowania, porady uzyskują je w trakcie rozmów wspierających z pedagogiem, pogadanek i warsztatów prowadzonych w grupach i klasach. Monitorowane jest poczucie bezpieczeństwa uczniów, sytuacje problemowe rozwiązywane są na bieżąco. Praca wychowawcza jest prowadzona w kierunku poznania i dowartościowania każdego dziecka, poznania jego mocnych stron, wykorzystania potencjału i pomocy w rozwoju osobistym,
 - f) uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych otrzymują specjalistyczną pomoc psychologiczno – pedagogiczną stosownie do niepełnosprawności w formie zajęć rewalidacyjnych i dostosowania do potrzeb warunków nauki. Uczniowie diagnozowani w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej z zaleceniami do pracy korekcyjno – kompensacyjnej, socjoterapeutycznej są objęci terapią,
 - g) w zakresie wsparcia materialnego uczniowie korzystają z obiadów opłacanych przez MGOPS, uczestniczą w różnych formach wypoczynku letniego.

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Choroszczy w 2018r. objął wsparciem (świadczeniami bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę i źródło finansowania) **245 rodzin, tj. 584 osoby w tych rodzinach.**

Z danych będących w posiadaniu Ośrodka wynika, iż spośród 245 rodzin objętych systemem pomocy społecznej w 60 rodzinach wychowywały się dzieci do 18 roku życia, a wśród nich:

Rodziny z dziećmi ogółem		60
O liczbie dzieci	1	16
	2	24
	3	15
	4	2
	5	0
	6	1
	7 i więcej	2

Rodziny niepełne ogółem		50
O liczbie dzieci	1	19
	2	18
	3	8
	4 i więcej	5

Do głównych dysfunkcji rodzin objętych w 2018r. wsparciem systemu pomocy społecznej zaliczyć należy:

Problem	Liczba rodzin
Ubóstwo	93
Bezrobocie	73
Niepełnosprawność	121
Długotrwała lub ciężka choroba	94
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	64
Alkoholizm	19
Wielodzietność	23

Powyższa statystyka daje możliwość dokonania oceny sytuacji rodzin funkcjonujących na terenie gminy i objętych systemem pomocy społecznej, zarówno tych, które mają trudności w realizacji funkcji opiekuńczo – wychowawczych, jak i tych, które z uwagi na doświadczane przez siebie problemy (tj. uzależnienia, niepełnosprawność, długotrwała choroba) są zagrożone tego rodzaju niewydolnością.

c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci

Na terenie gminy nie działają placówki wsparcia dziennego rozumianego zgodnie z art. 18 i 24 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jednakże wsparcie dzieci jest możliwe poprzez uczestnictwo w zajęciach w świetlicy artystycznej działającej przy Szkole Podstawowej w Złotorii – na zajęcia uczęszcza 9 dzieci,

d) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym

W sytuacji, gdy rodzice zostają trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub władza ta zostaje im ograniczona, Sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem opieki zastępczej i umieszczeniu poza rodziną biologiczną.

Zgodnie z art. 191 ust. 9 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,

- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Do ww. wydatków zalicza się: świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, dodatek do świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka, świadczenie przyznane w związku z wystąpieniem zdarzenia losowego lub innego zdarzenia mającego wpływ na jakość sprawowanej opieki.

W pieczy zastępczej z terenu gminy w 2018r. przebywało 5 dzieci, za które, zgodnie z zapisami ustawy, naliczono odpłatność w wysokości:

Rodzaj wsparcia, placówka	Liczba dzieci	Koszty poniesione przez gminę w 2018 r.
rodzina zastępcza	1	6.156 zł
Dom Dziecka Nr 1 funkcjonujący w ramach Centrum Administracyjnego Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Krasnem	4	41.012,71 zł
Razem	5	47.168,71 zł

Potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny:

- zapewnienie środków finansowych na dalsze zatrudnienie asystenta rodziny,
- zabezpieczenie środków finansowych z przeznaczeniem na utrzymanie dzieci przebywających w pieczy oraz dodatkową rezerwę w związku z możliwością wystąpienia sytuacji umieszczenia kolejnego dziecka,
- utworzenie przez gminę placówki wsparcia dziennego, o której mowa w art. 18 i 24 ustawy.

Sporządziła:

Małgorzata Kiryluk

Kierownik

Miejsko – Gminnego Ośrodka

Pomocy Społecznej w Choroszczy

Choroszcz, dnia 31.01.2019r.